

Стандарти професійної відповідальності та викладення основних прав і обов'язків прокурорів

(Документ прийнятий 21 квітня 1999 року Міжнародною Асоціацією прокурорів)

Передмова

Оскільки завдання МАП викладені у статті 2.3 її Статуту і включають в себе зусилля щодо забезпечення справедливого, ефективного і неупередженого переслідування за кримінальні злочини, а також здійснення високих стандартів і принципів у справі відправлення кримінального правосуддя, і беручи до уваги те, що Організація Об'єднаних Націй на своєму 8-му конгресі «Запобігання злочинам та поведження з правопорушниками (Гавана, Куба, 1990 рік), прийняла Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судові переслідування, і оскільки Співтовариство Націй заявило про права та свободи всіх осіб у Загальній декларації прав людини, в наступних міжнародних договорах і конвенціях, і в інших правових актах, звідси випливає, що громадськість потребує довіри до справедливої системи кримінального правосуддя; тому всі прокурори (обвинувачі) відіграють таку вирішальну роль у здійсненні кримінального судочинства, і оскільки ступінь залучення (участі) прокурорів на стадіях розслідування варіюється в залежності від конкретної юрисдикції, і оскільки виконання і розсуд обвинувальної влади є вагомим і серйозним відповідальністю; то беручи до уваги вищесказане, таке виконання влади має бути по можливості відкритим, узгоджуватися з правами особи, і воно має уникати повторної віктимізації потерпілих, здійснюючи судові процедури об'єктивним і неупередженим чином. Виходячи з цього, МАП приймає наступне викладення стандартів професійної поведінки для всіх прокурорів, з урахуванням їх основних прав і обов'язків.

1. Професійна поведінка

- a) прокурори повинні постійно підтримувати честь і гідність своєї професії;
- b) завжди вести себе професійно, відповідно до закону, правил та етики своєї професії;
- c) завжди дотримуватися найвищих стандартів чесності та шляхетності;
- d) вони повинні бути добре інформовані і відповідати рівню правових досягнень;
- e) прагнути бути дійсно послідовними, незалежними і об'єктивними;
- f) завжди захищати право обвинуваченої особи на справедливий судовий розгляд, і, зокрема, гарантувати те, щоб сприятливі для обвинуваченого докази повідомлялися суду відповідно до закону і з вимогами справедливого судового розгляду;
- g) вони завжди повинні захищати суспільний інтерес і служити йому;

h) поважати, захищати і підтримувати загально визнану концепцію людської гідності і прав людини.

2. Незалежність

2.1. Використання принципу дискреції (розсуду) обвинувальної влади, коли це допускається в конкретній юрисдикції, слід здійснювати незалежно і поза будь-яких політичних впливів.

2.2. Якщо представники влади, не пов'язані з обвинуваченням, мають право давати загальні чи специфічні інструкції для прокурорів, то такі інструкції (вказівки) повинні бути:

- ясними і чіткими;
- відповідати законним повноваженням;
- відповідати встановленим положенням, що захищає дійсність і уявлення щодо прокурорської незалежності.

2.3. Подібним чином має здійснюватися будь-яке право органів влади вплинути на порушення справи, або припинити законно порушені процесуальні дії.

3. Неупередженість

Прокурори (обвинувачі) повинні виконувати свої обов'язки без страху, запобігань або упереджень. Зокрема, вони зобов'язані:

- 1) здійснювати свої посадові функції неупереджено;
- 2) зберігати незалежність від індивідуальних або групових інтересів, а також від тиску громадськості або ЗМІ, і повинні враховувати тільки громадський інтерес;
- 3) діяти, керуючись об'єктивністю;
- 4) враховувати всі обставини, які відносяться до справи, незалежно від того, на користь підозрюваного вони або ні;
- 5) діяти згідно з місцевим законом і вимогами справедливого судового розгляду, прагнути забезпечити всі необхідні і обґрунтовані розслідування, і оголосити результат, незалежно від того, вказують вони на вину або невинність підозрюваного;
- 6) завжди шукати істину і допомагати суду в досягненні цієї істини, відправляти правосуддя в суспільстві, враховуючи інтереси потерпілого і обвинуваченого, відповідно до закону і керуючись справедливістю.

4. Роль у кримінальному судочинстві

4.1. Прокурори повинні виконувати свої обов'язки безсторонньо, послідовно і в строк.

4.2. Прокурори повинні відігравати активну роль в кримінальному судочинстві, а саме:

- a) маючи законні повноваження або беручи участь у розслідуванні злочинів, або здійснюючи нагляд за поліцією або іншими слідчими органами, вони зобов'язані здійснювати ці повноваження об'єктивно, неупереджено і професійно;

б) здійснюючи нагляд за розслідуванням злочину, вони повинні гарантувати те, щоб слідчі служби поважали норми права і основні права людини;

с) даючи пораду (вказівку), вони покликані піклуватися про збереження неупередженості та об'єктивності;

д) при порушенні кримінальних справ вони зобов'язані здійснювати далі процесуальні дії лише тоді, коли в справі є обґрунтовані докази, достовірні і доступні, і не продовжувати такі дії за відсутності таких доказів;

е) в ході здійснення провадження справа має розслідуватися наполегливо і справедливо, і тільки на підставі доказів;

ф) коли, спираючись на місцевий закон і практику, вони здійснюють наглядову функцію, у зв'язку із виконанням судових рішень, або виконують інші необвинувальні функції, то завжди керуються інтересами суспільства.

4.3. Прокурори повинні також:

а) зберігати професійну таємницю;

б) відповідно до місцевого закону і до вимог справедливості судового розгляду враховувати погляди (думки), законні інтереси і можливі проблеми потерпілих і свідків, коли можуть порушуватися або зачіпаються особисті інтереси останніх, і прагнути гарантувати потерпілим і свідкам інформацію про їх права і подібним же чином прагнути гарантувати правову інформацію будь-якій іншій потерпілій стороні, надаючи доступ до вищої інстанції влади, або до суду, наскільки це можливо;

с) забезпечувати права обвинувачених у взаємодії з судом та іншими відповідними установами;

д) розкривати обвинуваченому відповідну сприятливу і несприятливу інформацію, наскільки це фактично можливо, відповідно до закону та вимог справедливого судового розгляду;

е) перевіряти і оцінювати представлені докази, якщо вони отримані на основі законності чи конституційної відповідності;

ф) відмовляти у використанні доказів, отриманих, ймовірно, незаконним методами, які являють собою серйозне порушення прав підозрюваного і, зокрема, якщо цими методами є катування або жорстоке поводження;

г) прагнути зробити адекватні дії проти тих, хто несе відповідальність за використання таких методів,

h) відповідно з місцевим законом і вимогами справедливого судового розгляду належним чином розглядати можливість відмови від кримінального переслідування, призупинення процесуальних дій, умовного або безумовного, або виключення діяння (або суб'єкта) з юрисдикції кримінального суду, особливо щодо неповнолітнього порушника, діючи в рамках офіційної системи юстиції, і з повною повагою до прав підозрюваних осіб і потерпілих, з урахуванням адекватності таких дій.

5. Співпраця

З метою забезпечення справедливості та ефективності судових переслідувань прокурори зобов'язані:

а) взаємодіяти з поліцією і судами, з юристами та представниками захисту, з громадськими захисниками і з іншими урядовими установами, як на національному, так і на міжнародному рівні, а також

б) сприяти службам розслідування і обвинувачення, і своїм колегам з інших органів правосуддя або юрисдикції, відповідно до закону і керуючись духом взаємної співпраці.

6. Надання прав (повноважень)

З метою забезпечення того, щоб прокурори мали змогу виконувати свої професійні обов'язки незалежно і відповідно до цих стандартів, прокурори повинні бути захищені від свавільних дій уряду. З цієї метою, вони наділяються такими правами і повноваженнями:

а) виконувати свої професійні функції без страху, безперешкодно, без заповідання занепокоєння або недоречного втручання, і без страху бути підданим неправосудному цивільному або кримінальному переслідуванню;

б) органи влади повинні забезпечити їм та їхнім сім'ям фізичний захист, зокрема, коли є загроза їх особистої безпеки в результаті виконання ними функцій судового обвинувачення;

с) мати належні умови роботи (служби) і адекватну оплату за працю, пропорційно враховуючи виконувану ними важливу роль, не допускаючи довільного зменшення їх зарплати й інших привілеїв;

д) на розумний і регульований термін перебування на службі, пенсію і вік виходу на пенсію, відповідно з умовами найму або обрання в конкретних випадках;

е) прийом на роботу та просування по службі, засновані на об'єктивних факторах, що, зокрема, залежать від професійної кваліфікації, від здібностей і чесності, від лінії поведінки і досвіду, і беруться до уваги у відповідності зі справедливими і неупередженими їх діями в судочинстві;

ф) на швидкі й справедливі слухання, на основі закону чи правових приписів, коли порушення дисциплінарного провадження є необхідним у силу поданих скарг про ймовірне порушення стандартів професійної діяльності;

г) на об'єктивну оцінку справи і рішення за результатами дисциплінарних слухань;

h) формувати професійні асоціації або організації, і входити до них, представляючи інтереси, що сприяють їхній професійній підготовці і захисту їх статусу;

і) на незгоду з незаконним розпорядженням, або з таким наказом, який суперечить цим професійним стандартам або професійній етиці.